

Co je to subjekt?

materiál k filosofickému semináři

20. října 2005

1 Vladimír Holan: Milenci

Vy oba, zjevni z doteku s skryti k nárazu
jste ještě v rovinách (a někde rokle zejí),
překrásné nohy obrazů
vás dosud obcházejí.

Vy oba, skryti z doteku a zjevni k nárazu
jste ještě jeden (někde oba znějí)
naposled jeden večer, jedna růže přes vázu
se do vás vyklánějí.

Jak potom, zoufajíce sebe v celku nemíti
jste do částí se křehce zchystali! — — —
Dvě zrcadla kdo ale doufá rozbíti
ve stejné krystaly?¹

2 Masao Abe: dialog o subjektu

Otec De Weirdt Co mi bylo a stále je v mém studiu buddhismu hádankou, je koncept prázdna. Jak jste řekl ve své přednášce, „Realisace vlastní nicoty je realisace vlastního pravého sebe.“ Je-li to pravda, jak v ontologické tak v aktuální sféře života, jaký má smysl mluvit? Co máme činit v tomto životě, jsme-li absolutně nic? A jak můžeme něco činit ke zlepšení společnosti, jež je také nic?

Prof. Abe Myslíte, že sebe je něco?

otec Musíme realizovat absolutní nicotu, abychom realizovali naše vlastní pravé sebe. To znamená, že jsem absolutně nic. Je-li to pravda, co máme dělat zde v tomto světě, jak v ontologické tak v aktuální sféře života? Jaký je smysl našeho života osobně - jestliže jsme osoby? Co můžeme učinit pro společnost, jestliže společnost existuje?

prof. Moje protiotázka je tato: myslíte, že lidské sebe je něco?

otec Ano, myslím, že je něco.

prof. Co je, kdo myslí o vás jako o něčem, co je to?

otec Mé vědomí, že jsem něco, někdo. A věřím, že lidé kolem mne jsou reální lidé, že tento dům je

reálná věc, že vesmír je reálná věc. Jsem si toho vědom ve své mysli.

prof. Co je to, co má takové vědomí?

otec Lidské bytí.

prof. Lidské bytí povšechně?

otec Každé lidské bytí. Je obtížné říci, je-li to zde v hlavě nebo v srdci - nevím. Ale jako lidské bytí mám takové vědomí.

prof. Kdo mluví o já jako o lidském bytí, co má takové vědomí?

otec Většina lidí mluví o sobě samých. Každý jednotlivec mluví o sobě a o jiných.

prof. Co je to, co mluví o vás a jiných lidech tímto způsobem?

otec Dobře, tato lady zde, tento gentleman tam. Každý z nás. Osobnost každé osoby myslí o sobě a mluví o sobě k jiným lidem.

prof. Moje otázka je: co je to, co mluví o vás a o jiných sebe?

otec Mé vlastní vědomí sebe a vztahů k jiným.

prof. Ptám se vás znovu, co je to, co mluví o vašem vědomí sebe?

otec Mohu říci, že je to má osobnost.

prof. Obávám se, Otče De Weirdt, že vždy objektivujete sebe, když hovoříte o sobě nebo o vlastním vědomí. Kdykoliv se vás tážu „Co je to, co tak mluví?“, říkáte, že je to vaše vědomí, vaše vědomí sebe, vaše osobnost atd. ... Nicméně, vaše pravé sebe nemůže být nikdy presentováno tímto způsobem, protože vždy stojí za vaší prezentací... Můžete ovšem objektivovat vaše sebe. Objektivované sebe však není pravé sebe. Pravé sebe musí být pravá subjektivita, jež je za objektivací... Je-li sebe objektivováno, stane se něčím... Pravé sebe je nic v tom smyslu, že je za objektivací. A nicota v tomto smyslu není jednoduše negativní, ale spíše pozitivní, neboť identifikuje vaši pravou subjektivitu, jako nejzazší zdroj aktivity objektivace.²

¹Vladimír Holan, sbírka *Vanutí*.

²Dialog publikovaný v M. Abe, *Zen and Western Thought*, University of Hawaii Press, Honolulu 1985.